

138/2

ქართული სსოფრებს

1910 სათავადადო სლოიფერ, კვირეული ჟურნალი № 1

19 — შაბათი

შანი 10 კაპიიკი

2 იანვარი — 10 ლ.

შინაარსი: 1 იანვარი 1910 წ.; ვაშა ახალ სხივს — ი. გრიშაშვილისა; ლ. ანდრევი — ი. გომარტელისა; შენ მეძახოდი — ა. შანშიაშვილისა; ყოფნა არ ყოფნა? — ეკიმი შტოკმანისა; მსახიობ ქალს, ლექსი — გ. ტაბიძისა; დრამის ისტორია — ნარვილისა; ლექსი — ი. მჭედლიშვილისა; დიდესაწაული, დრამატული სურათი — დ. ნახუერიშვილისა; სიტყვა-კაზმულ ნაწარმების საერთო დაფასება — ლევ. მეტრეველისა; ჩვენი მსხიობი, მოთხრობა — ს. გლახაშვილისა; ფილოსოფიური ლექცია — ბიკი-ბიქისა; ქართული თეატრის ისტორიიდან — დ. ნ-სა; საახალწლო — შ. ჭინკასი, სურათები: პირველი ქართ. დრამ. დასი; ანდრევი; ნახუერიშვილი: გ. ერისთავი; ჩვენებური საქმიანობა.

ქართ. თეატრის დაარსების სასსოვ. 1852—1910

2 იანვარი 1910 წ.

სალამი შენდა, ძვირფასო მკითხველო!..
 დღეიდან ვიწყებთ შენთან სულიერ ურთიერთობას, ცხოვრების მწვავე კითხვებზე სჯავამოს, აზრთა გაცვლა-გამოცვლას...
 ჩვენის გამოცემის სათაური თვითონვე ლაღიდებს, რა უნდა იყოს მისი საგანი — თეატრი და ცხოვრება!..

ხელოვნების უწმინდეს ტაძრის, ადამიანთა გრძობა-გონების გამაფაქიზებელ ერთ უდიდეს იარაღის განხილვა, სცენის დანიშნულების გარკვევა, ცხოვრების შევხვედრის კუნჭულთა გაშუქება, შეძლების და გვარად, — აი, რა არის დანიშნულება ამ ახლის გამოცემისა...

ხელოვნებას საშობლო არა აქვს, მთელი ქვეყანაა მისი აკანი, ყველასთვის ერთია და ყოველთა შემაკავშირებელი...

ამიტომ ჩვენი ჟურნალის მიზანიც იქნება საერთოდ ადამიანთა საკეთილდღეო მუშაობა: კეშმარიტების გაშუქება და უკეთურების დათრგუნვა...

რომელიმე განკერძოებული პარტია, წოდება ამ შემთხვევაში ჩვენთვის არ არსებობს, —

ქთ. თეატრის მამამთავარი გ. ერისთავი

ჩვენი რწმენაა ხელოვნების უმაღლეს მოთხოვნა-მისწრაფებათა დაცვა და განვითარება იმდენად, რადენათაც იგი ხალხთა შეერთებას, ამაღლებასა და მათ შორის სოლიდარობის განმტკიცებას ემსახურება...

ცხოვრება, — ადამიანთა ურთიერთობა, საზოგადოებრივი განწყობილება, სამტრო-სამოყვრო დამოკიდებულება, გაუტანლობა, ფარი-სეკლობა, ცბიერება, მაღალ-დაბლობა, ბიჭიერება, უმანკობა, ქედ-მაღალთა უკმებობა, დაბალი ღობის არად ჩაგდება, უფიცობა, თანამედროვე წარმოების საშუალებით შექმნილი უსამართლობა, სიღარიბე და სიმდიდრე, სიცილი და ტირილი, — ყოველივე ეს ურთიერთზე ჯადოსნური ჯაჭვითაა გადახლართული და ერთი მეორისაგან გამომდინარე...

და მერე ვინ, რომელი თავზე ხელ-აღებული ამხელს მეორეს ყოველივე ამ მანკიერება-უკეთურებას, ვინ გაამელანებს ბიჭიერებას, რომელი გაბედავს შეუმჩნეველად, ხალო აშკარად, თვისდა უნებლიეთ და პირდაპირ ყველა ჩვენგანს ჩასძახოს, ამხილოს თავისი ავ-კარგი? —

არავის, გარდა თეატრისა, სასცენო ხელოვნებისა, მწერლობისა... ამიტომ ძველადაც და თანამედროვე ქვეყნებშიაც თეატრს დიდი აღ-გილი უჭირავს ხალხის კულტურულ ცხოვრებაში და სამაგალითოდაც ასრულებს თავის დანიშნულებას...

თეატრია მსოფლიო სულის გამომსახველი და მასთან ყოველი ტომის, ყოველი ერის, ყოველი პიროვნების განკერძოებულ თვისების აღმნიშვნელი, — ის ემბაზო, რომელშიაც სულით, გულით, რწმენით, მისწრაფება-მიმართულებით ინათლება ყოველი მაყურებელი, ყოველი ადამიანი, რა ერისა, რა სარწმუნოებისა და ყოვან-მდგომარეობისაც უნდა იყოს...

იგია ცხოვრების სარკე, შუქ-მფენი მზე, რომელიც თავის ცხოველყოფელ სხივებს უზვად აფენს ცხოვრების ბნელ კუნძულებს, ადამიანთა სულსა და გულს და მთელს კაცობრიობას ერთის იდეალისაკენ მოაუწოდებს, რომ დათრგუნოს მონება, უბედურება, სიბნელე, შური, მტრობა და მთელის თავისის არსებით შეიყვაროს თავისუფლება, სიკეთე, ძმობა-

ერთობა, სინათლე, ქეშმარიტის გზით სიარული...

თუ ასეთი მნიშვნელობა აქვს საზოგადოდ თეატრს ხალხთა ცხოვრებაში, მით უმეტეს მრავალმნიშვნელოვანია იგი ჩვენთვის, ქართველებისთვის, რომელთა ცხოვრება დაღუპიერებული და შებოროტულია...

ქართული თეატრის გავლენის გაფართოება, მისი დანიშნულების თავის ღირსეულ დგინებას აყვანა დაამტკიცებს თვით ქართველი ხალხის საზოგადოებრივი თვით-შეგნების განვითარებას და ამიტომაც ყოველმა ჩვენგანმა უნდა ხელი შეუწყოს მისს დაწინაურებას...

სწორედ ამ მოსახრებით ავიღეთ ჩვენც კალამი, რომ შეძლების და გვარად ვემსახუროთ მას...

ეგზა, ახალ სსიეს!

... შორს გამოსქვივის,

შუქი ნორჩ-სხივის, —

მიიღები ცაში შეთამაშა...

სამყარო ბნელი გააკაშაშა!

მეტ დაეწაფე უკვდავების ხილს,

გაუგებმაურე ფრთხოსანთ მოძახილს, —

გულში იფეთქა შებოროტ რწმენამ, —

ნაღველი შეებას დაენაცვალა, —

ვაშა, ქაბუჯ სხივს... გულს მიხალისებს ახალი წელი, ახალი ძალი!

ი. გრიშაშვილი

ლეონიდ ანდრეევი

ლეონიდ ანდრეევი ის პირია, რომელი თანამედროვე მწერალთა შორის რუსეთში ყველაზე მეტ ყურადღებას იპყრობს.

ერთის მხრით თუ მას ყველაზე უფროაქებენ, მეორეს მხრით ყველაზე უფრო იწებენ, ჰკიცხავენ.

მკითხველი საზოგადოება კი გაფაციბობს და დევნებს თვალყურს ანდრეევის კალამს დათ, მწყურვალი ადამიანივით ეწაფება ყოველმის, ნაწარმოებს. რა არის ამის მიზეზი? შეუძლებელია, მწერალში არა ეყაროს და მკითხველები კი მას ისე ედებოდნენ, იოა, გარკ ბუზი თავლს.

მეორეს მხრით ისიც შეუძლებელია, რომ წყაროს დიდი ნაკლი არა ჰქონდეს და მიკუხელი კი ბევრი ჰყავდეს.

სწორედ ლეონიდ ანდრეევს დიდი ნაკლიცა აქვს და დიდი ღირსებაც.

როდესაც მესმის, ლეონიდ ანდრეევი დიდი მხატვარიაო, ეს შემედარ აზრად მიმაჩნია, არა ანდრეევი დიდი მხატვარი არ არის. როდესაც შეუდარებ მას დოსტოევსკის, ტურგენევის, ტოლსტოის, ამ წყაროს მხედველობით ანდრეევი ქანდრის კაცად მოჩანს. მართალია, ანდრეევი დიდი ფსიხოლოგია, მაგრამ დიდი მხატვრისთვის მარტო ეს საკმარისი არ არის.

მიუხედავად ამისა მკითხველი მას ეტანება, მკითხველს ის მოსწონს და ძალიანაც მოსწონს. რატომ, რისთვის?

იმიტომ რომ ანდრეევი ყოველგან და ყოველსფეროში ეძებს უბედურ ადამიანს, რადგანც მას უყვარს ეს უბედური ადამიანი. ყოველი მისი ნაწარმოები გამობარია, გასულიერებულია ადამიანისადმი სიყვარულით.

იმიტომ რომ ანდრეევი არ კმაყოფილდება არსებულით, ხილულით. ის მუდამ ეძებს ზღოვას, ყოველგან ეძებს აზრს, შიზანს, ეძებს ქნსით, გულის ტკივილით.

მსოფლიო განიერებას, ეძებს მსოფლიო სამართლიანობას, მსოფლიო ნებას, ეძებს მთელი თავისი ნერვებით, მთელი თავისი სულის კვეთებით და გულის კვნესით, ეძებს მთელი თავისი სიყვარულით და ამიტომ უყვარს ის მკითხველს.

ანდრეევი არკვევს იმგვარ ფილოსოფიურ პრობლემებს, რომლებიც ისტორიის დასაბამიდან იზიდავენ ადამიანის გონებას; ამ პრობლემების გადაჭრა ანდრეევისათვის სამკვდრო-სასიცოცხლო კითხვას შეადგენს და ამიტომ ეტანება მას მკითხველი. რა არის ჭეშმარიტება ან სად არის ის? აი, ის კითხვა, რომელიც მოსვენებას არ აძლევს ანდრეევს. ეს კითხვა მიუძღვის წინ ანდრეევის უკანასკნელ "ტრაგედიის სახეთქს.

ვინ არის ანათემა? კეთილის მხატვრებელია ის, თუ ბოროტის? არც ერთის, და არც მეორის. ანათემა გონებაა ადამიანისა, ჭეშმარიტების მაძიებელი. ანათემა ყოველი ადამიანია, რომელსაც კი ცოდნის არსებული საზღვრები არ აკმაყოფილებს და ამ საზღვრებს იქით ეძიებს ის მსოფლიო, უნივერსალურ, სამარადისო ჭეშმარიტებას. ანათემა თვით ანდრეევიცა. ის ხან ფაფარა-შლილი და აღშფოთებული, როგორც ზღვის ტალღა, ხან წყნარი და მშვიდი, როგორც ნიავი, ხან მთხოვნელი და მემუდარე, ხან გულ-დაკადილი და სასოწარკვეთილი იყურება ბუნების საიდუმლოებაში, რომ ამოიკითხოი ჭეშმარიტება, ის ეჭმშმარიტება, კი არა, რომელიც ადამიანებსა აქვთ და რომელიც ადამიანებისავე შეითხნისლია, არამედ ის სამარადისო, მსოფლიო ჭეშმარიტება, რომელსაც ადამიანის გონება ვერ მიწდომია. ვერც ანათემა, ვერც ანდრეევი ამ ჭეშმარიტებას ვერ ჰპოულობენ და მათი მკვენსარე ამოძახილი: სად არის ჭეშმარიტებაო,—ისი სივრცეში იფანტება და ბუნების საიდუმლოებას ვერ არღვევს.

ადამიანები უბედურნი არიან, ისინი მისწრაფიან ბედნიერებისაკენ. ყველა ის საშუალებანი, რომლებიც უქადიან ადამიანს ბედნიერებას, ყველა ის გარძობანი, რომელთა განვითარებისაგან მოვლიან ადამიანები ჭკეყნათ ბედნიერების დამყარებას, უძღლურნი არიან, — უძღლურია თვით ღრმა, უსაზღვრო სიყვარულიც უბედურთადმი: დაეით ლეიზერმა მთელი

ლეონიდ ანდრეევი

ცხოვრება ისეთია, როგორსაც ჩვენა ვხედავთ, ადამიანი იმ გვარი, როგორიც არსებობს, სიცოცხლე იმისთანა, როგორიც დღეა წაზე სწარმოებს, ანდრეევს არ აკმაყოფილებს: ყოველივე ეს ანდრეევის თვალში ფუტია, წარმოვლი, უაზრო, სიბრაღულის მომკვლე, გულის ტკივილის აღმძვრელი, კვნესის აღმომბდენი. ის ეძებს სისრულეს, ეძებს

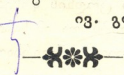

თავისი საცხოვრებელი, თავისი მილიონები უბედურებს დაურჩავა, მაგრამ ამით ქვეყანაზე ვერაფერი ვერ შესცვალა, თვით უბედურებამაც ჩაჰქოლეს ია ქვათ, როგორც მატყუარა. მაშ სადღა არის უზენაესი სამართლიანობა? სადღა არის უზენაესი სიკეთე? სად არის უზენაესი გონიერება?

ანათემა, როგორც თვით ანდრეევი, ჰგრძნობს ბუნდოვანად, რომ ყოველივე ეს მირაჟია, სიცრუე და ყოველისფერი ქვეყნად, თვით ადამიანთა ცხოვრება, მათი ბედობალი, ემორჩილება მესხანიურ კანონებს, შეუფენებელ, უგონო ძალას ბუნებისას, აუცილებლობას. ტრადელია ადამიანთა ცხოვრებისა და თვით ანდრეევის სულიერი ტრადელიაც სწორედ ამაში მდგომარეობს!

ყოველივე, რასაც ჩვენ ვხედავთ, უაზროა, უშინაარსო; ყოველივე, რაც ჩვენ ვიცით, არარაობაა, უნუგეშოა; სიყვარული უძღურია; მაშ რა არის, როგორია ან სად არის ქეშმარიტება?

ივ. გამართელი

შენ მეძახლი...

შენ მეძახლი—მოგიახლოვდი სულით დაღლილი და დაქანცული, შენმა ღიმილმა გულში აღმიგზნო მაღალი გრძობა და სიყვარული.

მე ვსდუმდი, ტურფავ, არასვაშობიდი, დაღონებული შემოგტყროდი; თუთრ ყვავილების კონას მაწვდიდი, თან ნაღვლიანად ჰანგსა მღეროდი.

მე ის სიმღერა გულს შთამარჩენია, მწარედა ვსტირი, როს მაგანდება; თურმე შენ იყავ ჩემი სიცოცხლე და მე უშნოდ—ამაოება!..

ა. შანშიაშვილი

„ყოფნა არ ყოფნა!..“

ეს კითხვა დაებადება ყველა იმას, ვინც ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრების მიმდინარეობას ჩაუვირდება!..

და მართლაც, მიმოხედვით ირგვლივ: რომელი საქმე გვაქვს მკვიდრ ნიადაგზე დაყენებული: შვიგნობრობის, წყარკითხვის ვავრცელების, თეატრის თუ სხვა რომელიმე?—

არც ერთი.

და ეს გარემოება ნათლად ამტკიცებდა რავედნადა ვართ ჩამორჩენილი ცხოვრებას.

რადენად წარსულის უცოდინარნი, აქც მყოს არარად ჩამგდენნი, მომავალის არა ვამტვალისწინებელი ვართ...

ცხოვრებას თავისი განსახლვრული კანონები აქვს, სასტიკი, შეუბრალებელი და სწორი კანონი...

თუ გსურს იარსებო, —უნდა იზრომო იმოქმედო, იზრძოლო კიდევ, თუ არა და...

შენივე ხელით გაითხრი სამარეს...

ყოველი საუკუნის ხალხს თავისი დროის შესაფერი იარაღი ჰქონდა ბუნების დამამხობელ კანონებისა, თუ შემოსეულ მტრების წინაღმდეგ საბრძოლველად...

და იზრძოდა კიდევ თავისი თავის არსებობის დასაცველად: ვინც სუსტი იყო — ცხოვრების უბსკრულში ინთქმებოდა...

ეს კანონია ცხოვრებისა...

ჩვენ, ქართველებსაც გვიცხოვრია და წარსულიცა გვაქვს: იყო დრო — ხმლით ვიგვიებდით მტერს, იყო დრო — ჯვართით ვიცავდით თვითარსებობას, დგებოდა ჟამი — ორივე ერთად უნდა გვეჭორდა ხელში და ასე ამგვარად მეოცე საუკუნის განთიადამდე მოვახწიეთ...

დრონი იცვალენენ, ძველებური იარაღი აღარ გამოადგება და თანამედროვე განათლებული კაცის თვალსაზრისით დასაგმობიცაა...

სამაგიერიად ცხოვრებამ სხვა საშუალება სხვა გზა, სხვა იარაღი მოგვთავაზა, —

ესა კულტურული, — გონება-ზნეობით განვითარება, ცოდნის იარაღით აღჭურვა...

და მერე ჩვენ გვემის კი ამ სიტყვი მნიშვნელობა?..

ოო, გაგიხარინ, რომ სიტყვიერად ყველა ვუმტკიცებთ, ვითომც კულტურული მუშაობა გვიყვარდეს, ვმუშაობდეთ... ბევრსაც ვმსჯელობთ კულტურულ მუშაობაზე. ჩვენს პროექტებს, „რჩებებს“ დასასრული არა აქვს, ხოლო საქმიოთი...

ყველა დაკვირვებული კაცი ხედავს, ვინ

იფილვართ, რა ყოფილვართ: სიტყვა რი-საქმით უქმი...

ცხოვრება კი ცისმარე დღე წინ გვიყენებს „ყოფნა არ ყოფნის“ საკითხს...

და ეს კითხვა მწვავეა ყველა იმისათვის, ვინც დამონებულია პოლიტიკურად, ფეხქვეშა გაქვლილი ეკონომიურად, სუსტია კულტურულად...

და ჩვენი საზოგადოებაც თითქო განგებ გადაბირებული იყვესო, თვითონვე ილესავს დანას თავის ყელის გამოსაჭრელად...

ამის დამატკიცებელია ჩვენი საზოგადო დაწესებულებათა უნუგვემო მდგომარეობა...

ჯერჯერობით ყველას თავს დავანებებთ და ამგვარად მოვლოდ თეატრს შევცნებთ.

რა დღივი მნიშვნელობაც აქვს საზოგადოდ თეატრს ხალხთა კულტურულ ცხოვრებაში, ეს ყველა, ცოტად თუ ბევრად, შეგნებულმა ადამიანმა იცის, ხოლო ჩვენისთანა ბედში მყოფ-თათვის რომ ერთი ორად მეტი მნიშვნელობა აქვს, ამას ხომ მტკიცება არ ეჭირვება...

თეატრი ჩვენი საკრებულოა, ურთიერთთან გასაზვიადრო, საზოგადო სკოლა, სადღმურდელი დაწესებულება, წარსულისა და აწმყვის სარკე, მწვავე კითხვათა გამრკვევი...

და მერე რა დღეშია იგი? მეოცე საუკუნის განთიადზე ჩვენის საზოგადოების მოწინავე შეგნებულმა ნაწილმა დიხახაც რომ საშვილის-შვილი ძეგლი აღუგო შთამომავლობას—აღუშენა ხელოვნების ტაძარი, მაგრამ რაში მეპრიანება იგი ტაძარი, რომელშიაც არც წესიერი წირვა-ლოცვაა, არც უმწიკვლო ჭურუმნი და არც მრეელი დღიარება?..

დღეს ჩვენი თეატრი დაცემულია, მისი კეთილდღეობა შერყეულია, მოკლებულია ცხოველ მყოფელ ძალას, იმ ძალას, რომლისკენაც უნდა მიისწრაფოდეს ყოველი ცოდნისა და განვითარების მსურველი, ყოველი მაშვრალი და მწყურვალი...

გამქრალი აქვს თვითმოქმედება-შემოქმედების უნარი, დაკარგული აქვს საკუთარი გზაკვალი, თითქოს არ იცის, რას ვმსახურება და რას უნდა ვმსახურდებ... იგი ცხოვრებას ჩამორჩა. საზოგადოებამ თვისის მოთხოვნებდა-მისწრაფვებით თეატრს გაუწვრა და ამის შემდეგ ვის რაღად უნდა გვიკვირდეს, რომ იგი, ქართუ-

ლი თეატრი, დასწელებულია და მასში მსახურს ქართველ მსახიობს ჯერაც ვერ მოუპოვებია მოქალაქობრივი უფლება, თითქო მეტი ბარგიოა, საზოგადოების მეტ-ხორცად ცნობილი...

თეატრი, სცენა მარად-ჟამს დროს მოთხოვნილებას ანგარიშს უნდა უწვედეს და ყოველთვის წინ მიუძლოდეს საზოგადოებას, ბნელში გზის მაჩვენებელი იყოს და არა უკან ჩამორჩენილი, მაჩანჩალი... დღეს-კი რას ვხედავთ?—

დაუკვირდით, საზოგადოება თეატრს არა სწყალობს, მსახიობნი ხელოვნებას, მეღპომენა მსახიობთ...

ვინ არის ამაში დამნაშევე? სად არის ძალის თავი დამარხული? რა გზით შეიძლება ეშველოს ჩვენს თეატრს?!—აი, კითხვები, რომელთა მიუდგომელ გარკვევას მოითხოვს ჩვენის თეატრის უაფნა არ უაფნას აწმყო და მომავალი*).

ექიმი შტოკმანი

მსახიობ-ქალს

როცა ფაქტობით დატყვევებულ-გარემოცულია მარტო ხარ, აბაღად, და გიტანჯავს სულს

მწუხარება;

როცა უნახურ აღმადრენით გაცოცავს გულა და წარგატანებს სოცარა დღუმაღა; ან როცა სარტოვას გატანებთ ესაუბრები, ორთავეს გაწვევს განსაცნობადად ტუე დაბურულია, მისი სიტყვებით, მისი სუნთქვათ უმრად სტეპები, კვლავ სოცნებოდ აღტანებთ მიადტვის სულა.

როცა ხარხარებ განუწყვეტლავე, ან და ქვითანებ, როცა ბრბოს შეუფად, გვარკვიანხანად თავის თავს

აჯნობ,

პერძო გულსთქმას, სულას კვხსს ვმარხავ, მხოლოდ მას ვეფაქრობ, რომ შენ მაშინ ურცხვად

ვაუწვევებ,

თავადთმქცობ.

თქ, რა რავე მინდა მაშინ ძღუვის დაგადატ ქვლა...

გულ-წრფელ სიტყვებში გამოვხატო ეს გრძნობა მდინე;

ქვლას დინსა ხარ, რადგან სულა უკანასკნელია შენს ერთ სიყვარულს, ხელოვნების ტანძარს შესწირვი!

გ. ტაბიძე.

* საშობლო სცენის გულშემტკიცებით მოთხოვთ, ხმა ამოიღონ ჩვენის თეატრის დაქვეითების ძირითადი მიზეზების შესახებ და აგრეთვე მასზე, თუ რა გზით შეიძლება მისი სასურველ გზაზე დაყვება. რმდ.

დრამის მოკლე ისტორია

დრამატული ზოგნის — ანუ დრამის სათავე იყო ძველ ბერძენთა სარწმუნოება. ბერძენებს მრავალი ღმერთი სწამდათ; ყველა დარგს თავისი ღმერთი ჰქონდა. სხვათა შორის რთლას — ანუ, უფრო სწორედ რომ ვთქვათ, ღვინის ღმერთი იყო ბახუსი (დიონისი). უხსოვარ დროიდან ჩვეულებით იყო ხალხში, რომ უოკელ წლობით გაემართათ ბახუსის დღესასწაული რთლას დროს. ამ დღესასწაულზე მღეროდნენ ღმერთების ქება-შესახსნს და ხორა, რომელიც ამ ქებას მღეროდა, ციმპა-თამაშით უგებდა ღმერთის საკურთხეველს — სამსხვერპლს, შემდეგ მსხვერპლად სწირავდნენ იხსს. ამ ჩვეულებიდან ღმერთის ტრაგედია ე. ი. იხსის სამღერა.

შემდეგში ღმერთების ქება-დიდებას მიემატა მოთხრობა ბახუსის თავგანსაგებადისა და ატრუთებ სხვა ღმერთების შესახებ; ბოლოს გადავიდა თვით ისტორიასზედ. ასე რომ თავდაპირველად ტრაგედიის შინაარსს და სკანს შეადგენდა ბერძენების საღმისო ისტორია — მითოლოგია; მითოლოგიურ ტრაგედიასი ღმერთების გარდა მონაწილეობას იღებდნენ შიგა და შიგ ადამიანებიც. ეს უკანასკნელი ელემენტი უფრო განზარდა ბოლო დროებში, ე. ი. დაიწყეს სენსზე გამოყვანა ღმერთებისა და ადამიანების ერთმანეთთან დაშორებულების.

მგრამ ამაზე მალე მოჰმა თავისი დრო და სტენსზედ უფრო ხშირად ადამიანები გამოეყვადათ. თვინადაც ტრაგედიის ამრთლებული იყო მართო ხორა; შემდეგ შეერაღმა თქნისმა ხოროს მიემატა ერთი ხორა, რომელიც მხოლოდ ღაზარკობდა; ან ბახუსს აძლებდა ხოროს და საკუთარს ახრისც გამოთქვამდა.

თქნისის შემდეგ ბერძნული თეატრი განვითარდა; ბახუსი და მისი დღესასწაული განზე დარჩა; ზოგუბამს სულ სხვა სკანები აირჩიეს ტრაგედიისთვის, ე. ი. წმინდა ხალხური ცხოვრება.

შემდეგ საუკუნეში (ქრ. შობამდე) ზოგუმ ფრინახისმა ახალი ხანა შექქნის მით, რომ ზირველად ქალის როლი შეიტანა ტრაგედიასი. მანვე ებუდა ზირველად შექტილად ტრაგედიასი თანამღეროვე თემის და დასწერა „მიღეთის ადგა“ სზარსელებისკან.

ძველი ათინელი ძლიერ დიდს უურადლებას აქნებდნენ ტრაგედიის ესთეტურს შინაშენულობას.

ფრინახისის „მიღეთის ადგა“ რომ წარმოადგინეს, ხალხმა ბუერი იტორა, მაგრამ მსაჯულებმა აუტორი მანც 1000 დრახმით დააჯარიმეს, რადგან ამ ტრაგედიასი უფრო მეტი. ზატრატული გრმნობა იყო გამოხატული, ვიდრე ესთეტურად შესაშობული ახრა.

მართლაც თეატრის შინაშენლობა ბერძენთა ცხოვრებაში გამოუთქმელი იყო. თეატრი ბერძენბინთისთავს თავისებური სხალხთა უნაუერსიტუტი იყო. სტენის ხელობრიუს გაკეთებულს უფრო სთავადმბიეროდ და ძვირფასად ხლდა თვით დღესასწაული და იშვითა ხსათათა წარმოდგენიისა. საღმრთისსწაული მზარულება და ერთობის შეტნება მრავალათის დამსწრეთა, რომელნიც ერთს ეხსს ღაზარკობდენ, ატრეტიას და კეთილ-მსხურებას, ახალი და ძველი ტრადიციება — მიუერებულთა გულში ისეთს სრულ და ჰარმონიულ ჰინათ ისეკნებობდა, რომ მათს გულში თავისუფლად ზოთულობდა ადგილს ხეობრივი გაკვეთილები სტენისა.

მაგრამ ნამდვილი დასაწყისი დრამატული ზოგნისის იქნება ზოგტ ესხილოსიდან, რომელიც ითვლებს ტრაგედიის მამად.

ესხილოსი დაბადდა ელექვისში 525 წელს. მონაწილეობა მიიღო სზარსელების წინაღმდეგ ბრძალაში მართონთან, სლამინთან და ზლატკსთან. იმის დროს შემოდებული იყო დრამატული თხზულებათა კონკურსი, რომელიც ხლებდა ყოველ წელს ბახუსის დღესასწაულზედ; ესხილოსმა კონკურსში ზარველად მიიღო მონაწილეობა 500 წ., მაგრამ გაიმარჯვა მხოლოდ 485 წ. ქრისტ. წინ. რამდენიმე ხნს სიცილიასი ცხოვრობდა სირაკუსელ მეფის სსახლეში, სლდც დაწერა თავისი ტრაგედია „ეთიხელი ქალები“ ქ. ეთინის დაარსების გამო. როდესც ათინაში დაბრუნდა, 468 წ. კონკურსზე მას აჯობა მთორე დიდმა ტრაგიკოსმა, მამინ ვირ ისეკ ახლავასამ, სოთოკულემ. ესხილოსი 459 წ. წავიდა ისეკ სიცილიასი და იქ ცხოვრობდა სიკვდილამდის.

მადლობელმა ათინელებმა რამდენიმე ხნის შემდეგ მისი ქანდაკება დადგეს თეატრში. ხალხის გადაწყვეტილებით, თათქის ცოცხალი კოთიდაიოოს, უოკელ მისი ტრაგედიის წარმოდგენის დროს გამარჯვებულას გვირგვინით ამჯობდენ ამ ქანდაკებას.

ესხილოსი სპართლიანად ითვლებს ძველ ტრაგედიის დამაარსებლად. მან ტრაგედიასი ჩუმატა მთორე მოქმედი ზირა და ამით ტრაგედიასი შეიტანა

დალოცვა. დალოცვა მან ტრაგედიას უმთავრეს ნაწილად გავსდა, ხოროს სისამღერო კი კარგა შეუსუსტა. მანვე ვაუმუცებეს და ზოგად ხალხი მუშაობის სტენის მოწოდებებს, სენსუე დეკორაციები და მისივენი შემოიღო, ავრთვე განსაკუთრებული ნიდაბები მსახიობისთვის; ამის გარდა მდღერი ტანსაცმელით, მალაქ-ქუსლიანი ფეხსაცმელით და თავის მისართავებით წარმადგინს სულ სხვანაირი, არა ჩვეულებრივი, ელფერი მაცხა.

ესხილოსის ტრაგედიები ცალკე-ცალკე ვეგლათითქმის დაუმთავრებელია, შვითხველი თუ მუერეული აშკარად ჰგონობს, რომ ამ ტრაგედიას გავრქელება შეტეველად უნდა კადვე იუოს მართლაც, ესხილოსის ტრაგედიები უმთავრესად სამწოდლოვანია (ტრადოცია); და სვანიდ ადუბული აქვს ჰომოსისის ნოემებიდან. თითონ ზეისის ზღანი (გეკმა) ძლიან მარტევი და უბრლოა; დრამის ნსკევი თუ გამოხსნა არა სჩანს სრულებით. სამაგეროთ მოქმედი ზირნი დახსიათებულნი არან მოკლედ, მკერამ მკუთით და ძლიერად, — ვეგლა მისი გმირები მართლა ძლიერი აღმანები არან (მოთავზეთ მისი „მაჯაჭველი ჰრომეთოსია“). ამის და შესაგერად ესხილოსის ზოეზის ეს დადეუბულია, მვეთირი და მძღავრი ვით ბუმბერაზი. ჯერ მკონი არავის გამოთქვამს და არ დაუხტავს მეტის სიძლიერით მტინანრება, მძღავრება, ზიზდა, შურასძიების ტრეობა, როგორც ეს ესხილოსმა მოახერხა. თითონდ გმირი იყო და ზეადამიანურ გმირებც გამოიქვანა სენსუე.

ესხილოსის კვლამს ავეთენებენ 70 — 90 ზეისს. ჩვენამდის მოახწია მხოლოდ შემდეგმა შუადმა: 1, „სპარსელები“, ისტორიული დრამა, რომელშიაღ ნაშობობაა სპარსთა მეფის ქიურქის დამარცხება სალამინთან (დაწერიადა დახლოვებით 472 წ.); 2, „მფარველობის მოთხოვნელი“, რომელშიაღ სამშობლოდან გამოქცეული დახსილი და იმისი ქალები ევედრებან არგოსელებს მიდეას; — 3, „შვიდნი თებან წინააღმდეგ“, რომლის მეორე ნაწილია „ლაოსი“, შესამე „ელაზოსი“, — დადაგა 467 წელს.; 4, „მიჯაჭველი პრომეთეოსი“*, რომელად ითვლება დრამა-სპროვან და დიდებულ ზოეტურ ნაწარმოებად ძველს დიტრატურაში; (უგველია ესენ სამწოდლოვანი იქნებოდა: 1, „ნეცხლის მომტანი

ზრომეთოსია“ 2, „მაჯაჭველი“ და 3, „კანთავისოფლებული ჰრომეთოსია“); 5, 6 და 7 — „ორესტია“, ერთადერთი სამწოდლოვანი ტრაგედა, რომელმაც ჩვენამდის მილიანად მოაღწია; ეს ტრაგედა სამართლიანად ითვლება შესანამხვ ნაწარმოებად მიიღვი ქვეყნის დიტრატურაში და შესდგება შემდეგს ნაწილებსაკან: 1, ავამენონი, 2, ხოფეორები და 3, ემენილები; შიგ გამოხტეულია აკომქონის სიველიდა, ორესტის შურასძიება და მისი განწმენდა ცოდვებისგან.

მაგრამ ესხილოსის დაფინის გვირგვინს შეევიდა მისივე თანამდროვე, მაგრამ გაცილებით ხალგავზრდა და ნაწეური ზოეტი სოფოთევე, რომლის შესახებ შემდეგ მოვანსენებთ.

ნარვილი.

* *

თუ ასე მწარედ დავღონდებოდი, ნეტავი კი არ შემეყარებოდი! სეღათ გარდემქეკა ლხენა და შეება — დავკარგე გულის თავისუფლება.

წამს მომცენენე ცოურ ღიმილით და წამსვე ისევ შთანთქე უფსკრულს. სული ობოლი შენს კვალს დაეძებს სამარადევიმოდ წყედიადში შთანთქეულს.

ი. მველიოშვილი.

სიტევა-კანსტელი ნაწარმოების ნაკერთი დავასება

—:—

კარგი ნაწარმოების დაწერა ხომ ძნელია, მაგრამ მასზედ ადელილი არც თვითონ იმის დავასებაა.

ყველას სხვა და სხვა ნაირად ესმის ხელოვნების დანიშნულება, ყველა სხვა და სხვა მოთხოვნების უყენებს მას, და ამიტომ ყველას სხვა და სხვა საზომიცა აქვს მის დასაფასებლად.

მაგრამ რამდენად გამოსადეგია ეს სხვა და სხვა საზომი მხატვრულ ნაწარმოების კეშმაროტი ღირსების დასაფასებლად, ამისი თქმა ძნელია, რადგან ხშირად თვითონ დასაფასებლებ-

* ნათარგმნია კართულად პ. მირიანაშვილის მიერ.

საც კარგად არა აქვთ გამოარკვეული, თუ რას მოითხოვენ ისინი ამა თუ იმ ნაწარმოებიდან და რას აწვდის მათ ეს ნაწარმოები.

თუმცა ყველა სხვა და სხვა მოსაზრებითა ხელმძღვანელობს მხატვრულ ნაწარმოების დაფასებაში, აქედან ზოგი უფრო ახლო უდგება სინამდვილეს, ზოგი უფრო შორს მიჰქრის მისგან, მაგრამ საერთოდ კი თითქმის ყველას შეხედულობასა და ხელმძღვანელობას აკლია რაღაც მიუწდომელი, რაღაც გამოურკვეველი, მაგრამ ფრიად საჭირო და თანდევნილი თვისება ყოველი მხატვრული ნაწარმოებისა.

თავის საზომის ამ ნაკლს თითქმის ყველა დამფასებელი გრძნობს ინსტიქტურად, მაგრამ ამ ინსტიქტური გრძნობისთვის მას ვერ მიუყვანია ნათლად გამოხატული ფორმა; ის არ უწევს ღირსეულ ანგარიშს ამ ძვირფას გრძნობას და განაგრძობს დაფასებას იმ შეხედულებით, რომელიც უფრო ადვილად შეუქმნია მის ლოლიკას რწმენისა, გრძნობისა და გემოვნების ათასნაირად დამახინჯებული, ბუნდოვანი და არეული თვისებებისაგან.

ყველა რაღაც უკიდურესობაში ვარდება. უეჭველად უნდათ, რომ მხატვრობის მხოლოდ ერთ-ერთ რომელიმე თვისებას მისცენ უპირატესობა.

ზოგი პირველ რიგში აყენებს იდეას და შემდეგ კი მხატვრობას, სილამაზეს, ზოგი კი იძახის—ხელოვნება ხელოვნებისათვისო.

ტურგენევის ფორმულით რომ ვიხელმძღვანელოთ, ასე გამოიხატება ეს ორნაირი აზრი:

— ერთნა იძახიან: უმთავრესი ის არის, თუ რა არის ნათქვამი.

მეორენი კი იძახიან: საქმე ის კი არ არის, თუ რა არის ნათქვამი, არამედ ის, თუ რაგვარ არის ნათქვამიო.

ეს, ჩემი აზრით, გაუგებარი უკიდურესობაა და, აი, როგორ:

მხატვრობაში რაც უნდა იდეა იყვეს, ის უეჭველად კობტად შეფუთნილი და გამოწყობილი უნდა იყვეს სილამაზეში, სიმშვენიერეში და სიძლიერეში. უმისოდ ის აღარც მხატვრული ნაწარმოები იქნება, ან რაც ლამაზად, მშვენიერათა და ძლიერად არის ნათქვამი, იქ აუცილებლათაც არის რაზე იდეა. იქ იდეად თვითონ ეს სილამაზე, ეს სიმშვენიერე და გრძნობიერობაა.

აქ მე შემძლიან ასე ვსთქვა: პირველ შემთხვევაში იდეა არის განებისათვის, მეორეში კი—გრძნობისათვის; მაგრამ ნამდვილ მხატვრულ ნაწარმოებში კი, სადაც არის სიმშვენიერე, სიძლიერე, გრძნობიერობა, იქ ყოველთვის არის შესაფერი იდეა. შეცდომაა ის აზრი, ვითომ იყვენ ისეთი მხატვრული ნაწარმოებნი, სადაც მხოლოდ სილამაზე იყვეს და იდეა კი არაფერი.

ეს შეუძლებელია. საქმე მხოლოდ იმაშია, თუ რამეა იდეა არის გატარებული ამა თუ იმ ნაწარმოებში?

როცა ისმება კითხვა „რომელი?“, აქ კი ნაწარმოების დამფასებლებიც ნაწილდებიან სხვა და სხვა მიმართულებად:

ერთნი აძლევენ უპირატესობას გონების იდეას, მეორენი კი გრძნობისას.

არიან მესამენიც, რომელნიც მოითხოვენ ორთავს თანაბრად შეერთება-შეხმატკილებას.

დამფასებლებს ხშირად არ ესმით, რომ მათი საზომი, მათი შეხედულება მხატვრობის მხოლოდ ერთ-ერთ მიმდინარეობას შეადგენს. მათ კი თავიანთი შეხედულება მიაჩნიათ მხატვრობის საერთო საზომად, მისი საერთო აზრის დამფასებლად, მისი მნიშვნელობის და ღირსების ამწონ-დამწონავად.

ეს კი შეცდომა არის! ისინი შეადგენენ მთელის მხოლოდ ერთ-ერთ ნაწილს. ერთ-ერთი ნაწილით კი მთელის გაზომვა ყოვლად შეუძლებელია.

მაგრამ სხვა-და-სხვა მიმართულების დამფასებლებმა რომ შესძლონ ღირსეულად დააფასონ ყველა-მხატვრული ნაწარმოები, როგორი იდეის მატარებლებიც უნდა იყვენ ივინი, ამისთვის საჭირო არის სხვა-და-სხვა ტოტებიდან და ნაწყვეტებიდან დაგბრუნდეთ უმთავრეს სათავესთან.

(შემდეგი იქნება)

ლევ. მებრეველი

ქართული თეატრის ისტორიდან

წელს შესრულდა ოცდაათი წელი, რაც მუდმივი ქართული დასი შესდგა.

მაგრამ ეს მუდმივი დასი უცებ კი არ შემდგარა, ერთის ხელის მოქნევით კი არ გაჩენილა ქვეყანაზედ,

მულამ წელს ხან დაზოთ ინტელიგენცია ჰმართავდა წარმოდგენებს სცენის მოყვარეთა დახმარებით სხვა და სხვა მიზნით. ამავე ხანში შესდგა ახალგაზრდობის წრე, რომელმაც განიზრახა მუდმივი დასის დაარსება და ქართული თეატრის ფეხზე დაყენება. შეუდგნენ კიდევ საქმეს, შეადგინეს დასი 1879/880 წლის სეზონისთვის. დასში შევიდნენ მომეტებული ნაწილი იმ

ბირველი ქართული დრამატული დასი

- 1. ვ. ა. აბაშიძე; 2. კ. დ. ყიფიანი; 3. კ. ს. მესხი; 4: მ. მ. საფაროვა-აბაშიძისა, 5, ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლისა; 6, ადამ ჩუბინაშვილი; 7, გრ. ყიფშიძე; 8, ნ. თომაშვილი-შინაიშვილი; 9, მ. ყიფიანი-ქართველი-შვილისა; 10, ბ. კორინთელი-ყიფშიძისა; 11, ავ. ცაგარლი; 12, ხ. მახაბელი.

არამედ რამოდენიმე წელიწადი უშხადდებოდა ნიადაგი მუდმივი დასის დაარსებას. ჯერ მესამოცე წლებიდანვე იმართებოდა ქართ. წარმოდგენები. 1875 წლიდან კი

სცენისმოყვარეთა, რომელნიც წინადაც იღებდნენ მონაწილეობას ქართულ შემოხვევით წარმოდგენებში. დასში, აი, ვინ მოჰყვენ, როგორც მსახიობნი:

კოტე ყიფიანი, რეზონანორი და ძლიერი დრამატიკული როლების ამსრულებელი;

კოტე მესხი, დრამატული და განსაკუთრებულ ხასიათის როლების ამსრულებელი;

ვასო აბაშიძე — კომიკური როლები;

მარიამ საფაროვა-ბაშიძისა — ახალგაზრდა ქალების როლებისათვის;

ნატო გაბუნია — ხნიერ ქალების როლებსათვის;

მ. ყიფიანი-ქართველი-შვილისა

ბარბარე კორინთელი—ყოფშიძისა;

ავტ. ცაგარელი — კომიკური როლებისათვის;

ზაალ მაჩაბელი,—დრამატული როლებისათვის;

ნიკო თომაშვილი (შიშნიაშვილი), კომიკურ როლებისათვის.

ადამ ჩუბინაშვილი;

ვ. ყიფშიძე—სუფილისორი.

აი ამ ხალხმა ჩუყარა საძირკველი ჩვენს თეატრს, ამათ გადასდგეს დიდებული, გაბედული ნაბიჯი საზოგადოების ცხოვრების გზაზე; ამათ გავკლეს ნვალი; მხოლოდ ამათთან ერთად და ამათ შემდეგ გაჩნდა ქართველი მსახიობი... ვაჟა, მათს ღვაწლს! **დ. ნ.**

ჩვენი მსახიობი

(მოთხრობა)

წარმოგდგინო შეგება

I

ჩვეულებრივი ახალწლის წინა დღეა.

მზე თავისებურ გულუხვობით დამაზერს ამა ქალაქსა; ხოლო ბრწყინვალე თავის სხივებს თავისებურად ყველგან ვერ აწვდის, რადგან ადამიანი ხელოვნებით ამას ხელს უშლის.

ერთ მხარეს თუ ფართე ქუჩებში თავის დიდრონ და განიერ ფანჯრებიანი სახლებია, მეორე მხარეს კი ვიწრო ერთი ერთმანეთზე მიწყობილი პაწია ფანჯრებით ქოხებიანი ქუჩებია.

ორივე მხარეს ადამიანთა საცხოვრებელია, ხოლო მზე კი ქოხის პაწია ფანჯრებში იშვიათი სტუმარია.

მზე რაკი ამ ქალაქს დაუპირდაპირდა, თავისი სხივი ერთ ვიწრო ქუჩაში ქოხის პაწია ფანჯარაშიც შეაშუქა.

ამ იშვიათ სტუმარ—სხივმა პაწია, დაბალი და ნესტიანი ოთახი გაანათა; რამაც, თუმცა ღარიბული, მაგრამ კოპწიად მოკახშული დედაშვილის საცხოვრებელი გაგვიანათა.

— ადექ, შვილო, გეყოფა ძილი, — მიმართა დედამ თავის ქალსა, — გაცივდა ჩაი.

— მერე, გვაქვს კია?!... — მიუგო გაკვირვებით ქალმა.

— მტერსაც ნურა ჰქონია-რა, შვილო! — ანუგეშა დედამ. — ჩაი გამოგებრტყე და შაქა-

რიც ორი ნაჭერია: შენ ეს გეყოფა. შემდეგ კი ღმერთი მოგვცემს; იგი, შვილო, მოწყალეა.

— ღმერთი მოგვცემს? ... ადამიანი რომ არას გვაძლევს, ღმერთი, აბა ჩვენთვის სად მოიცილის?... — როგორა შვილო! — გაკვირვებით შეეკითხა დედა, რა მიუხედა შვილის ნაღველსა. — განა, წუხელის არა მოგცეს-რა?...

— რას მომცემდეს, რომ წუხელის წარმოდგენიდან მხოლოდ სამი თუმანი დარჩა.

— მაშ!... ნაღველიანად წამოიძახა იმედაცარუებულმა დედამ.

— გამოვიცხადეს, რომ დღეს გაანაწილებენ ჩვენ—მსახიობთა შორის...

ამ დროს მოისმა კარის რახუნი და დედა-შვილმა ერთმანეთს შეხედეს.

— შეიძლება? — შემოისმა ხმა გარედან.

— სახლის პატრონია, შვილო! უთხრა დედამ ქალსა და ზარმაცად გასწია კარებისაკენ.

— უთხარი, დედა, სალამოს მოვიდეს...

— სალამოს, სალამოს! — წამოიძახა ხმა-მღლივი სახლის-პატრონმა და შემოიჭრა შიგ ოთახში.

ქალს შერცხვა და საბანი წიხტა.

— შენ მანდ ქალბატონივით იწვე და მეკი ქირას არ მაძლევდ?! — უსაკვედურებდა ბრძანების კილოთი სახლის-პატრონი. — ხომ გქონდათ წუხელის წარმოდგენა? ახლა ქირის მოცემა როდემდის უნდა გადადგა?!...

მის-აწვეით უწყურებოდა სახლის-პატრონი და თვალებს მსუნავ კატასავით ლოკინისაკენ აცქცებდა.

— სალამოს დაგვირიგებენ... — საბან წაფარებული ესაუბრებოდა ქალი. — სალამოს მოგვცემენ...

— სალამოს, სალამოს! ხვალ ახალწველია როდისღა რა ვიყილო?

— გენაცვალეთ, აკი დილას თქვენმა ბიჭმა აიტანა სანოვავით სავსე კალათა?...

— ეგ რა თქვენი საქება?! იქნებ, კიდევ მინდა ვიყილო?... სალამოს უსათუოდ ამომიტანეთ ქირა, თორემ ... — დემუჭრა სახლის-პატრონი, ვადახედა საბან-წაფარებულს ქალს, თითქო ამით რალაც უნდა მიხვედრებინაო და გავიდა ოთახიდან, იმ იმედით რომ გულის წაღობა შეისრულებდა.

ხოლო დედა-შვილი-კი ჩვეულებრივ მღვთმარეობაში მყოფნი ჰქვირობდენ: „განა ჩვენთვის-კი ხვალ არ არის ახალწელიწადი“?!

დღესასწაული

ღამათელა სურათა*)

დ. ნახუცრიშვილი

მღჰმღენი:

ნიჭიერება	უფროსი ძმა
ხუროთმოძღ. მუშა	პირველი
ქანდაკების	მეორე
მხატვრობის	მესამე
მგონობის	ქალი
მუსიკის	და სხვანი
ცეკვის	მათი დამძანი
სცენის	" "

სცენა წარმოადგენს მინდვრიანს; პირ-და-პირ მოსჩანს მაღალ-დაბალი მწვანე ტყით შეფენილი; მხოლოდ შორს—უკან დათოვლილი მთები; ტყიდან გამოდის გზა და მიდის მინდვრიანზედ; ცალმხარეს სდგას შნაიანი დერეფნიანი სახლი, დერეფნის წინ, მწვანეზე, გაშლილია სუფრა და გარს უსხედან მონინახენი ქართულს სხვა და სხვა ტანისამოსში, ყველას სახეზედ სიამოვნება და მზიარულება ატყვია.

პირველი. ავიღოთ, ძმანო, ხელში ფილა და ვაღდგვრძელოთ უხუცესი ძმა!..

(ვევლანი ფეხზე დაგვიას)

ჩვენს ძმას ეწვია ბედნიერება, მას დაებადა პირმშო ჩვილი-ყრმა... გულით ვუსურვოთ, რომ გაზრდილიყოს; მაისის ვარდათ გადაშლილიყოს; გვენახოს მისი დაეაყავება, გამორული სული, ფოლადის ნება, რომ სასახლოდ ჩვენ და ჩვენი ძმის ქვეყნად გრგვინავდეს სახელი ამ ყრმის!..

მეორე. ვუსურვოთ ჩვენს ძმას გამჭრილობა, ჭინკვლის სიმხნე, ლომისა გული,

რომ შესძლებოდეს მისი გამოზრდა, ვით ითხოვს ჩვენგან ხალხი, მამული!

მესამე. ჩემის მხრით მენაც ვუსურვებ ძმასა, მრავალჯერ გენახოს აქ შეკრებილი, ვიხილდეთ კვლავცა სხვა ძეობასა, გაზრდილით ვიყვნეთ ჩვენ კმაყოფილი... გამრავლდეს ვითა ვარსკვლავი ცასა, აყვავდეს, როგორც ველის ყვავილი...

ყველანი. ამინ!

ქალი. ვაჟის გაჩენა ჩვენს დუხპირს დროში მიტომ გვიხარის და გვიამება,— მშრომელთ მცირე გუნდს, პატარა რაზმსა ახალი ძალა რომ ემატება.

ვუსურვებ, იყოს სევ-ბედნიანი, მშრომელი მუშა, ხელ-მადლიანი!

ყველანი. ამინ! ამინ!

უფრ. ძმ. ჩემს ალტაძებს არ აქვს საზღვარი, უღარესია ბედნიერება...

ძის სიხარულით არ მახსოვს ჭირი და თქვენს შემყურეს მხვდა ნეტარება! აწ რალა გითხრათ მადლობის სიტყვით!..

როგორსაცა ვვრძნობ ამ წაშს მე ლხენას, ვერ ვთქმევინებ ჩემს უძლურს ენას... თქვენ რომ აქ გბედავთ შემოკრებილებს, ჩემი მშობლისა ვაყვასა. შეილებს, ჯან-ღონით სავსეთ, მზიარულებსა, სიმხნით ძნელს გზაზე მოარულებსა, მე—უფროსი ძმა—გეაღვრისებით და აღმაფრენით მოგვსალამებით...

გისურვებთ თქვენცა გამრავლებასა, გაძლიერებას, აყვავებასა... | გამრავლებასა,

ყველანი. (ერთმანეთს) გისურვებთ ყველას გაძლიერებას, აყვავებასა...

(ამ დროს გამომწვანებან ტუადან მომავალ გზაზე ხელაყნების მუხანი, წინ უძღვით ნიჭიერება)

ქალი. ის ვინ არიან? სადაურები? ჩვენს ხალხს არ გვინან უცნაურები!

უფრ. ძმა, მოვიპატროვოთ, ჩვენი ვალია...

პირველი. თითო მათგანი ქვეყნის თვლია!

მეორე. აქეთ მობძანდით, დაგვეწვიეთ... (გაღკ) მათი სინაზე არ ითქმის ენით... (ნაჭარება და მუხები მობრუნდება მათთან)

ნიჭიერება. საქმეურია გულკეთილობა; გეტყობათ, გიყვართ ძლიერ სტუმრობა... ერთი გვიბძანეთ, რა მიზნითა

*) განახლებულ ქართული თეატრის გახსნის გამო დაწერილი, 1908 წ. 19 ნოემბერს.

აქ შეკრებილხართ ეგრე ტკბილად,
მზიარულება გიკრთით სახეზე
და შეექცევით ღვინოს ხილად?

უფრ. ძმა. მე ვარ უფროსი ამ და-ძმებშია,
ყრმობიდან ერთად ვართ შეზღიღები;
ბევრი ღუბჭირიც გამოვლივლია,
მაგრჯერ ვყოფილვართ ამრეზიღები,—
მაგრამ გვინახავს მზიანი დღენიც,
ჩვენცა გეკონია სამკალი ყანა...
წავიდა ის დროც... ძმები დავშორდით,
ზოგი შეებედმა შორს გადიყვანა...
ზოგიც ჩემს ახლო მეზობელია...
მე ოჯახსა ვარ მოკიდებული,
საკუთარი მაქვს კარი-მიღამო,
თუმც ღარიბული, შეწუხებული...
ამ მწუხარს დროსა მეწვია ბელი—
გულს ჩამეხვენა სვეტად იმელი,—
მეყოლა ვაჟი, მყავს პირმშო შვილი,
მითი გვაქვს შვება, ღებნა-სიცილი...

მესამე დიახ, ჩვენა გვაქვს ეხლა ძეობა,
სამზიარული რამე ღრეობა...
ამ ბედნიერი დღის მოლოდინში
მე გადმოვლახე ბევრი მთა, ბარი,
რომ დავსწრებოდი ამ დღესასწაული
და გამეხარა, ვით წესი არი...
ფერეიდანის დამწვარ ველიდან
ჩემს ძმას ვეწვიე და მივეულოცე,
ახალ ცხოვრების ნერგი ვუკურთხე,
ჩემს გულსაც ძველი ჯავრი მოვხოცე.

მეორე. მეც კარგა შორს ვარ მძის
სამყოფიდან,
თუმცა კი გულით მასთან ვარ მარად...
ქორაობის ზვირთებს ვესაუბრები
და მეჩვენება ის ხშირად მტკვარად.
იქიდან მოველ მოსალოცავად
და ჩვენი აკვნის კვლავ სალოცავად...

ქალი. ჩვენ დანარჩენნი აქვე ახლო ვართ,
არა ეშორდებით ერთმანეთს მარად,
ზოგი მთისა ვართ ჩვენ მცხოვრებლები,
ზოგი ზღვის პირად და ზოგნიც ბარად...
დღესასწაული საერთო არის,
იგი ათრთოლებს ჩვენ—ყველას გულსა;
ყნა ყველასათვის საყვარელია,
ისა გეფენა ნათელს და სიხარულსა.
აი, რად გვებდავთ აქ შეკრებილებს,
მოღიმართა და მოღხენილებს...

ეხლა თქვენცა გათხოვთ, შემოუერთდეთ
ჩვენს ღარიბს სუფრას მინდორზე გაშლილს...
უცხო სტუმარი ჩვენს გულსა ნახავს
მის ფინდაზად უმაღლ გადაშლილს...

ნიქიერება. სიამოვნებით შევიერთდებით,
გავიზიარებთ თქვენს სიხარულსა;
მაგრამ კი გეტყვით, უცხო არ ვართ,—
ნურც გაიკვირვებთ ჩემს სიტყვას თქმულსა...

უფრ. ძმა. შეგვატყობინეთ, ვინა ბრძანდებით,
ნუ თუ მცნობარე თქვენი ვიქნებით?!

ქალი. საუცხოვოა, თუ მართალია!?
ნიქიერება. დავიწყება რა სამართალია!...

უფრ. ძმა. ჰაეროვანი ეგ გარეგნობა,
სახის სიმწვიდე, თვალთა მზეობა...
და სიკელოუცე ეგ ჯადოსნური,
შეხედულობა მთავარ-მეფურბი...
ნუ თუ მართლა ვართ ჩვენ ნაცნობები!
საიდან, როგორ? გვითხრათ ეგები...

ნიქიერება. ყური დაგვიგდეთ, გეტყვით
ყველაფერს...

არ გავახარებთ თქვენს მოშურნეს, მტერს...
იყო დრო, როცა ჩვენ თქვენს ოჯახში
ისე ვიყავით, ვით ჩვენსავ სახლში;
მაშინ თქვენც სულ სხვა გქონდათ იერი,
გრძნობა არ გეღვათ გულს მანკიერი...
მას შემდეგ განვლო მრავალმა წელმა,
და თქვენც შეგცვალათ უკუღმართ ხელმა.
უწინ ქართველის ამაყი სული
შარავანდელით იყო შემკული,

ყველას იცნობდა,
ყველა მას სცნობდა...

ეხლა ვეღარც-კი გვცნობთ ვეღარც ერთსა,
მაშინ გვეძახდით ჩვენ ყველას ღმერთსა!

უფრ. ძმა. რომ არ გავხსიანობართ,
დამნაშავე ვართ,

მაგრამ გვითხარით, ვინა ბძანდებით,
და ამ ტკბილ ღვინით მსწრაფლ შევირგებით.
(ნიჭურება და მუხება უფრო წინ წამოადგებიან)

ნიქიერება. მე მეკვიან ქვეყნად ნიქიერება,
შემოქმედების მშვენიერება;
ვარ ხელოვნების წყარო ცხოველი;
ჩვენი თიწყება მზარე ყოველი...
ჩვენ ვართ გვირგვინი კაცთა ქმნილების,
გამმზნევებელი დავდრომილების...

ხუროთმოძღვრების მუზა.
მე უღაბურსა და კრუ ადგილსა

ვაქცევ ქალაქად, უცხო წალკოტად;
დავსდგავ პალატებს, სიკოცხლით სდულდეს,
გარემოს მოვრთავ ბაღნარით კობტად.
თქვენთვისც ბევრი რამ შემიძენია,
ხელა კი ყველა ოხრად გშენენია...

ქანდაკების მუზა.

აქა-იქ ეძებთ მოქარგულობას,
ძველ ტაძრის სვეტებს იღებთ კალმითა,
და აღარ გახსოვთ, რომ ის ნაქარგი
ნაქანდაკია ჩემი მკლავითა.

მე ვარ ცოვ თიხის გამოცოცხლებელი,
სინაზის ქვაზე გამომკვეთელი.

მხატვრობის მუზა.

დიდის თამარის ძვირფასი სახე
ვინ დავიტოვით სახსოვრად ძეთა?
მე ვიყავ, ჩემი ფერადის კალმით
რომ დავიხატეთ კედელთა ზედა.

ცხოვრების სურათს ფერად წამლებით
ტილოზე ვწერავ მე გამაღვებით,
ადამიანის ვხიბლავ გძრწობასა,
რითც ვბედავ ნამდვილთ მეტოქობასა.

პოეზიის მუზა.

ვის არ სმენია შოთას სახელი?
იმის დიდების მე ვარ მშობელი.
მე ვერ შემოვკავს რამე საზღვარი,
თავისუფლად ვფერვ შეუპოვარი,
იარაღად მაქვს სიტყვა ცოცხალი,
აზრთ სამთავროა — ჩემი სამშობლო,
ჩემთვის არ არის დაფარული რამ —
თვით ბუნებისაც ღრმა საიდუმლო!
მგონსის გულია სამყარო ვრცელი
და იმის ჩანგი ხმა-უღვეელი!

მუსიკის მუზა.

როდესაც გული ქმუნვას მოუკავს,
დარდს ვაგიქარებებს ტკბილი სიმღერა,
მოჯვადოვებს სიმთ ეღერა ყურსა,
გულს ემატება სიამით ძგერა...
ხან შემოსახებთ ვაგაკურს მაყრულს,
ხან უბოშულს იტყვი, ხან ჩაჰკრავ ჩანგურს...
მე ვარ ნექტარი ჰარმონიისა,
ციური შვება კაცთა სმენისა.

ცეკვის მუზა.

ხშირად მოხდება, რომ ზრუნვის შემდეგ
მხიარულდება კაცს მოსწყურდება, —
მართლაც მომხიბლავ სიმთა ჟღერაზე
ცეკვა-დავლური მყის გახურდება, —

და სირინოზის მსგავსი ქალწული
მოარხვევს ტანსა სინაზით სრული.
ჯადოსნურს ძალას ჩემსას უზრუნველს
ყველა ემონვის, ვითა სანუკველს.

უფრ. ძმა ბევრი მენიშნა თქვენი ნათქვამი
და მომაგონდა ძველი დრო-ყამი...

სცენის მუზა.

მე ვარ სასცენო ხელოვანება —
ძველს საბერძნეთის უკვდავი მცნება...
პირს ნილაბი მაქვს აფარებული*),
თან რომ ვიცინი, მასთანვე ვტრიო...

ცხოვრებაშიც ხომ არეულია
დარდი-სიცილი, ლხენა-დუხჭირი.
ცხოვრების ვარამს დაუფარავად
კაცის თვალ წინა გადავშლი ცხადად;
მივიწყებულსა გულის სიღრმეში
თქვენ ჩავახედებთ, ვითა სარკეში...
ჩემის ნაშრომის ნაყოფით სტკეპბა
მრავალი ხალხი და ეროვნება...

დიდს პატივს მცემენ, თავს მეველებიან,
ჩემის ნაღვაწით სვეტაკლებიან...
დღეს დღეა ჩემი სახელწოდების,
გვექნება დიდი ვაშა-დღეობა;
მომილოცავენ და შემამკობენ,
რითც მემატება უფრო მხნეობა.
იმ უცხო ჩემთა პატივცემელთა,
თუ მოისურვებთ, თქვენც შეუერთდით;
გვეწვიეთ, ნახეთ დღესასწაული,
ამოუღეკით, თქვენც იმათ გვერდით...
და მათთან ერთად წინსვლისა გზაზე
იარეთ მხნედა და აღით მთაზე.

ნიკ. ხომ თანახმა ხართ, რომ წამოხვიდეთ,
იმონაწილოთ დღესასწაულში?

უფროსი ძმა. სიამოვნებით ვისწრაფვით ყველა,
თქვენთან წამოვალთ თუნდა უფსკრულში...

ყველანი. სიამოვნებით ვისწრაფვით ყველა,
თქვენთან წამოვალთ თუნდა უფსკრულში.

ნიკიერება. აბა, წავიდეთ, ჩვენ წავიძიდებით...

ყველანი. შეუჩერებელი ჩვენც გამოგვევით.

(უფროსი დერუჟინიან იღებს დაფინას გვირგვინს;
წინ ნაჭურება წაგა, მას მუწუბა მისდგვენ; მერე
უფროსი ძმა გვირგვინით ხელში და მას დაწარწენ-
ნი გაჰყვიბიან)

*) ძველად საბერძნეთში მასხიობი სცენაზე ილაბ-
აფარებული მასხიობა.

ბნეთოვსი

სცენა წარმოადგენს საოცნებო რამ უცხო წალკატის; შუაზე კვარცხლბეგია, რომელზედაც სდგას სასცენო ხელოვნების მუხა, თავზე დაფინს გვირგვინით და ყვავილებით შემკული, გარს უდგანან დანარჩენნი მუხები, ისინიც დაფინს გვირგვინებით. რკალად არტყია ხალხი უმთავრესად ევროპიულს ტანსაცმელში გამოწყობილი.

ნიჭიერება და ძმები წინა სცენაზე დგანან, მკირე ხნის შემდეგ ნიჭიერება უჩვენებს სასცენო ხელოვნების მუხაზე; უფროსი ძმა მიუახლოვდება და გვირგვინს მის ფეხით დასდებს მოწიწებით.

ნიჭიერება მუხებთან დაიპერს ადგილს. დამსწრენი ტაშს უკრავენ და ვაშას უღმნიან მუხას.

(ამ დროს გუნდი დაწყებს სიმღერას):

ცხოვრება ტანჯვის ხნულია,

ვაებით ნაფარცხ-ნათესი,
მაგრამ შიგ ხელოვნებისა
სხივია იმედ-ნაკეცის.

ის ატეობს გულსა, დასკურავს
ოცნების ზღვაში გონება,
ტანჯულს სულს ხელს ვერ შეიხებს
სოფლის დარდი და ღონება.

ვარდ—ბულბულია ნაზ გრძობის

ის ბულბულია ნაზ გრძობის,

გულის ცისკარი-შენება...

ამა ქვეყნიურს სამოთხეს—

ვაშა მის, ქება-დიდება!..

დ. ნახუცრიშვილი

საასალწლო —!?

ქართულ თეატრს.

მთხსრ, როდის გაადვიებ?!

ჩვენი დროის მსახიობს.

რომელს უფრო ეთაუყუება: შეღებოქნის თუ მამონს?!

ახალგაზდა მსახიობს.

უშრომელად, გაურჯელად ვინ აიო რომ წინ წავიდა?!

თბილისის პრესას.

საზიარადო სწავრაიშებს როდემდის გსურს ემსაურო?

ქართულ ჟურნალ-გაზეთებს.

საკუთარი გზა და კვალი. როდის უნდა გაიარო!?

ახალგაზდა მგონებს.

როდის მოხმობთ ცრემლთა ფრქვევას,

და ერთს ჰსჩგუ ჩანგის ჟღერას?!

ქართულ დრამატურგთ.

ცნობრების გულს როს ჩსხედავო?!

ქალაქ. გამგეობას.

ბნელ ქუჩებში ნეტა როდის გაიხედავო?!

თავ-აზნაურებს.

მიწა-მამულს რომ ჰვიღას გავო.,

ცნობრებსას სადა ჰვიქრობო?!

გლექიაცობას.

ნეტა როდის უნდა მიხედავ,

რომ თავს თვითან უზატრონო?!

ჩვენს ქალებს.

„თამარ“, „ნინო“, „ქეთევან“-ის

სხელებს რად ატარებო?

ჩვენს მწერლებს.

ზიარს წყადა ვინ ჩავთვანო?!

ზოგიერთ რეცენზენტს.

რეცენზია რას ჰქვანო?!

ქართულ ბრწყინვალე ბობოლა ჩინოსანთ.

ქართულ თეატრს გზა საით აქვს?!

ზოგიერთ რედაქტორს.

თქვესს გაზვისს კითხულაბო ეი?!

ზოგიერთ რეჟისორს.

რეჟისორს რათვის არქმევ?!

კინკა

გიელოყა გურულმა

კალანდა, ღმერთმა ყველას ტკბილად გა-
გითენოთ! ინათა თუ არა, გამოეღვიძა სილი-
ბისტრო თავართქილძეს...

— ოჯო, კესარია! შრავალს დავასწორს
ღმერთმა და წმ. ბასილეს მადლმა დღევანდელ
დღეს და, დრო ქვა გალოცვის...

— რას მიჩივი სილიბისტრო, თუ გალოც-
ვა გინდოდა, სა იყავი ცხემლის ქრა საღამოს,
აღარ დღვიძინებდრ და...

— შენ არ მომიკდე, ჩემს ჩვეულებას
რჯულზე უმტკიცესს არ გადაუხვიო... აბაა!..
გამოაღვიძა მთელი ოჯახი... დაზიოილა დი-
დი-პატარა, საზე ყველას უბრწყინავდა... ეილო
ჩიჩილაკი, მოგეცა ნაჩუქარი კონსტიტუციის

წყალობა, ძიან გაწყობილი იყო სურო და კურ-
კანტელაით წმ. ბასილეს წვერები. მაცხოვარს
სანთელი ენთო, ეკმით საკმიელი. ხატის წინ
გაეშალა კესარიას სუფრა, შემკობილი, ტბი-
ლოულობით, სასმელებით და ღორის თა-
ვით...

გეექანა მარანზე გასალოცავად...

ყინავს, თოვლით ვადაფენილია არე-მარე...
დაასო თოვლში ჩიჩილაკი, დასვენა სუფრა,
თაფლის სანთელით გაჩაღებული, ააპყრა ცას
თვალეზი და გეილოცა: ღმერთო და წმ. ბა-
სილეს მადლო, შენ იყავი ჩემი ოჯახის შემწე,
მომადლე სიწყნარე ქვეყანას ამას, კისერი
მოსტეხე დაყენებულ მამასახლის ინგუშეზებით და
მექთამე ბოქაულს...

მომეც: კეუა, გონება—მოხერხებისთვის,
თვალ-მარგალიტი და ხაზინა მონობისაგან გან-
თავისუფლებისთვის, ძალი და ღონე—გამკლავე-
ბისთვის, მოღვნა—გამარჯვებისთვის...

იყოს, ჩვენი ვსვათ და ჩვენი ეკამოთ, სხვებმა
ჯვარი დამიწერეთ და ივრიალა მაქაზელამ...

გეილოცა სილიბისტრომ და ვახარებულმა
გაექანა ოდისკენ, შედგა საკვალის ხილზე, ფე-
ხი დოუტდა, ყეყვა მოადინა დეღეში, და-
სველდა, გაყინდა კაკალი კაცი... გაეშურა
ოდის კარებისაკენ...

- კარი გამიღე!
- ვინ ხარ, რა მოვაქვს!
- ჩვენი სირცხვილი... დამარცხება—ერთო-
ბისა, მათრახები—სტრაქნიკებისა, ეგზეკუტია—
კონტიტუციისა, ბეგარა და ჯარიმები—ღუბე-
ნატორის და სიძლიერე რეაქციისა...
- კარი გამიღე!
- რა მოვაქვს!
- ოზურგეთი და მისი ავლა—დიდება: ბე-
ბურა—ქალაქის თავი, ერისთავი—უბაკინტოთ,
ხუნდაძე—უფუფეთოთ, მელიტონ—რეალნი გიმნა-
ზიით, გორგასლიძე—მისი მსხვერპლი მასწავლე-
ბლებით, ცარიელი ბიბლოთეკა—ოთხი კედელით,
დრამატული საზოგადოება—უთეატროთ, ქუ-

I ზლოქტების განსაღვა ჩვენეზური საჭიანოზა II საქმეთა დასრულება

— აქედ მობრძანდით, ბატონო, ქვეყნის საქმეა ვასაკეთებელი და ლამის...
— რას მიქჟარე, ნადირი, რა დროს საქმეა, სიტყვა მაქვს სათქმელი...
ხომ აქ იხილავენ პროექტებს?—მერე სხვა კრებაზე მიმეჭარება
— ?!...

— მაშორე ღმერთო: სასტიკი ნაჩალიკი
და მისი ღუბერნატორი, უნაყოფო რევილუ-
ცია და წყალ სანაყი დუმა, ვოსტორგოვი და
მის გვარი საშლედლოება, პურიშვეიჩი და
მოძმენი მემარჯვენები...
ავუნა, ავუნა, ჩვენი ქვეყანა ჩვენთვის

ჩემი—უფაროთ, ვაჭრები—უთავოთ, საპარა-
სკეო და ათისთავი ვიტო!!
გაყინდი, ოჯო, კარი გამიღე!!
გეილო კარი...
— რა მოგიღდა სილიბისტრო?!
— ძველმა წელიწადმა გამყინა და ახალმა
ვათობა მომთხოვია... ბიჭი-ბიჭი

ფილოსოფიური ლექცია

(შარტი)

ბენდინერია ქუთისის!
ლიტანიობა უხიმეროინი!
ზენაარ ძალთა მოუვლენის სასწაული კოლხი-
ლის ლაოს!

ზუალს მოსწყინდა ღმერთთა შორის!
და
მეტაფიზიკა - სიმვოლისტურ - სპირიტუელ-იდეა-
ლისტურ-მისტიკო - ტელეპათიურ - ხეთქოლებით
გამოუქროლა ფაზისის ასპირიზებას.

რათა დამღეროს მათი სიკეკლუსეც და სინარ-
ჩათე.

მათ სიმშვენიერეს და ეთეროვნებს დააქლე-
როს ლეიფური ჩანგი.

ხობტა შეახსნას მათი გონების არარაობას!
აღიღოს უაღრესობა და სიდიადე მათი ამო-
რალობისა.

თავბრუ დაახსნას ნეტარი სიკალიერის ხატებითა!
და

გახვიოს ისინი იღუმალ გენიალობის მორცეში და
ამაღლდეს მათთან ერთად ასექსუალთა ემპი-
რეთაში.

ბიპი-ბიპი

სადღესასწაულო მოგზავრობა

„ღდიურ სიხსნადი გულ-ღაზგურღამა“ ცნების
სამუეფოს მიემართე, ფრთები გამოაისნა და... ფრთა
ფრთას თემოვკარი, დრუღღესი სუეთი მოგვექვე;
ეიქანს თუდო გადავუღე ძარს მოქათიეთე წარმა-
ვად წუთა-სოფელს! ძველი წელიწადი სიქანს აძ-
ლეუდა, სუეუეთის მიმდინარეობას ემატებოდა... მე-
გონს, ხალხს დამკლავიანებული ექნება, -მუთქი...
მკრამ თქვენც არ მიმაივედე! ევევას სადღესას-
წაულო აღტანება ენეთადა: — ძლიერს არ მოგეშორ-
და!.. წყუელომც ეუე შექვენებულო, ბორბტების
მფრქვეულო!

მიამსოდა.
— საიამისო რა დასაყვ? — გაეფიქრე ჩემთვის
და სოფელ-ქვეყანას ჩამოაურე...

ვესტურმე საქართველოს დედა ქალაქს, კავკასიის
გოტებრთე-ქიხებრთე-ფუღებრთე შუაგულს, თბილისს!
ცოტახსნს დევეუდოდი და რა არაფხან? — ზირველი:
ეველა წოდება-ხედობის კაცს ზირზე დამა უერთო-
და, სახსაღწოდად ემზადებოდა, ცოლმედიდში სიხ-
რულით მიდიოდა, ზოჯს რა ევეტრნს, ზოჯს — რა,
შოლოდ ქართული აქტიორი იდეჯა გებურტულითა,
თათქო ამოდინს ბრბიტრალაში მისწაღებოდას არ
იღესისა, ამრეზილია იუთ, გულ-დაწვეუტლია, უგროშ-
კახეათი: ექვ, წუთისოფელი! — თათქოს ამას გამოტ-
ხანებად მისი სხეუ, — წარსულამ წაქოს შხამ-გაქლი
შემასე, წელში ოთხდა მომხნა, ღუქმა ზურა გამა-
წვეტა, რეპერტურაი გამიხანგა, კასა გამიფიტა,

მუერეული გამიგულდრუა, გადამიბირს! ექვ, ექვ, ექვ...
უახს ხართ ღვთისხუთა, მიმეულოთ!... გული ამე-
ღერს: ქართული აქტიორი წყუენს არას შექვეულო
— მუთქი და იმეუე წამს სხვა გრებულში მოვეე...
მუერე — ენაზე ქართული საზოგადოებას მოწინავე
ნაწილა... შეუნიერად დართულ - განაწიანებული
ქალ-ფრანკისა, განათლებით აღტრეუალიბა. ბერეს...
გამათობდენ: არა ჩემი სიტუე უნდა გაეადეს, არა
ჩემით. არა მე უნდა ვიუთ სახსაღწო საქმას სათა-
ვეუბი, არა მუთ!.. თქვენც ზეტრეს მიანდით საქმე
მამ კარგი, თუ ის ამას გაკეთეს, და ეს უღაგმა
მომხარსეთ! ხვალანდნეუ გაცხეთმა ისეთი „ხსნადი“
გამოგინხდად თქვენც და ზეტრესც, რომ თუ რამ
დაფრებო მოგეუბოთ — სულ დაგვეხსნათო...
სადღესაგე არა ვართ — იქ არაფერი გავტოდე-
ბა! — თათქოს ამას გამოხსტავდენ მათი თვლებით.

რა გაკეთეთ მთელი წელიწადი, ლეუბობით,
გამათობდით, სხვა ხომ არაფერი. — ამ ძველ
წელიწადს თქვენც უნდა გტვეუთ, რომ კარგი იყოს,
ქვ, თქვე უმხარებო, თქვენს!.. უთხრა და კადვე
შეუქურთხას...

ზირა ვიბრუნე.
მისევე: დედა ნახე, მამს ნახე, შეილი ისე
გამიხსნე, — მომკანდა ეს ანდახა და ქართულ
ოჯანში შეეიქტიტ... დმურთო ჩემო, რა დავახსნე.
საწაღი მამს შეიღეს რთხავად: ძლიერს ერთი
გაკარდა მიაგარ, მუნდარი ჩავეცე და თქვენ მი-
მეუქეიანებოთ, თქვე გსვასის განსვეუტრნს; როგორ
გებედეთ და კავრდა ტლახსში გადამიგდეთ, რას
მეტეუის უფროსი, ეს რომ გაიკოს, სირცხელით
როგორ ვეჩენო? ამას გარდა ხვალ ქართულ თატრში
სადღესასწაულო წარმოდგენაში როგორც წადადო...
ცოლია კა ქმარს სითახვად: ემხდა ხმა ჩავიმიანდე
და ქართული თეატრი აღარ მისხენო, თორემ
ან გავტურებო ან და თასს მოავლავო... ეგ რომ
გავიკახხი, ხომ სამსხურდობ და ვთხოვავე, რომ
არც დაგთხოვონ, ხომ გიხვეუდურეუენ: სას, ზოტრ
ვარღამან! ზეტრითობაც დაიწყო!... მამან, მამან,
რა უნდა უთხრა, შე არ დასცდალებოთ, მუნს!...
საბ, თუ იმდენი ითვართ, ჩქარს მუნსისა დაიმიხს-
რო!... მკრამ რა: არა შევად მწვებო ხესს, არა
იუთ ვკარა მისით! — სიქვ, გათურთხს და ბუ-
ღლითი გაბრუნდა: ნეტა ამ წელსეუ დაგუროდა გულ-
ზე მიაქო!...

კიტა

1910 წლის 2 იანვრიდან ბაგოვა
ახალი კვირეული სამხატვრო-სალიტერატუ-
რო სათეატრო სურათებ. უფროალი

თეატრი და ცხოვრება

წლით 5 მ., ნახევარ წლით 3 მ. თითო № 10 კ. ხელის
მოწერა მიღება დრ. სახ. კანტორაში ი. იმელაშვილთან.
აღიღესი. ტიფ. რედ. ჟურ. „Театри და Цховრები“.

რედქე-გამომცემელი იოსებ იმელაშვილი